

1.1 Uitgaven jonge consument

Jongeren geven gemiddeld het meeste geld uit aan kleding, schoenen en vakanties, het minste aan sieraden en schoolspullen en -boeken. Het **ongewogen gemiddelde** bereken je door een reeks getallen of bedragen bij elkaar op te tellen en daarna te delen door het aantal getallen/bedragen. Een **gewogen gemiddelde** bereken je door elk getal te vermenigvuldigen met hun belang (=wegingsfactor) om vervolgens de totaaltelling te delen door het totaal van de wegingsfactoren.

Bij een **gemiddelde per periode** moet je er mee rekening houden dat 1 jaar = 4 kwartalen = 12 maanden = 52 weken = 365 dagen.

1.2 Inkomsten jonge consument

De inkomsten van jongeren kunnen worden onderverdeeld in **zak-, kleeden belgeld** dat zij van hun ouders krijgen en inkomsten uit **bijbaantjes** en **vakantiewerk**. De belangrijkste bijbaantjes tijdens schoolweken zijn oppassen, kranten bezorgen en werken in een supermarkt. Naarmate jongeren ouder worden neemt het procentuele belang van bijbaantjes en vakantiewerk toe. Een **procent** betekent het eenhonderdste deel. Een **promille** is het eenduizendste deel.

1.3 Behoeften en producten

Jonge consumenten hebben andere behoeften dan oudere. Een **behoefte** is alles wat je nodig hebt of wilt hebben. Sommige producten, zoals voedsel en kleding, heb je echt nodig. Zulke noodzakelijke producten heten **primaire producten**. Bij **secundaire producten** gaat het om **luxeproducten** die niet echt nodig zijn. Bij zowel primaire als secundaire producten kan het gaan stoffelijke of onstoffelijke producten. **Stoffelijke producten** heten **goederen** en zijn producten, die je kunt aanraken, zoals een auto of een fiets. **Onstoffelijke producten** kun je niet aanraken. Voorbeelden zijn veiligheid, gezondheid of naar mooie muziek luisteren. Onstoffelijke producten hebben dikwijls te maken met **diensten**, zoals de diensten van een dj, een politieagent of een dokter. **Consumptie** is het kopen van goederen en diensten om je behoeften te vervullen. Consumptiegoederen die je in één keer verbruikt worden **niet-duurzame consumptiegoederen** of **verbruiksgoederen** genoemd. Consumptiegoederen die je méér dan één keer kunt gebruiken worden **duurzame consumptiegoederen** of **gebruiksgoederen** genoemd. Het **koopgedrag** is kiezen waaraan je je geld uitgeeft. Dit gedrag van consumenten verschilt van persoon tot persoon. Je koopgedrag hangt bijvoorbeeld af van je inkomen, je leeftijd en je smaak. Maar ook de streekgewoonten en het klimaat in een land hebben invloed op de dingen die je koopt. Daarbij laat je je ook wel eens beïnvloeden door familie, burens, vrienden of zelfs winkelpersoneel.

1.4 Consumptie in Nederland

Behalve door gezinnen worden ook door de overheid consumptiegoederen gekocht. **Redenen voor toename van de totale consumptie** in Nederland zijn: 1. De bevolking groeit, 2. Door de stijgende inkomens neemt de koopkracht toe, 3. Nieuwe producten doen nieuwe behoeften ontstaan en 4. De prijzen van consumptiegoederen stijgen.

Bij de consumptie in Nederland gaat het om miljarden euro's. Die bedragen kunnen ook worden uitgedrukt in indexcijfers. Een **indexcijfer** is een getal

dat de verhouding weergeeft tussen de waarde van een grootheid in een bepaalde periode en de waarde van die grootheid in de basisperiode. De waarde in de basisperiode is 100.

1.5 Schaarste en welvaart

Met **schaarste** wordt bedoeld dat er met de beschikbare productiemiddelen niet voldoende goederen kunnen worden geproduceerd om al onze behoeften te vervullen. Daarom moet je voor schaarse goederen betalen. **Hoe schaarser een goed, hoe hoger de prijs**. Omdat je behoeften groter zijn dan je middelen, moet je steeds **prioriteiten stellen**. Je kunt je geld immers maar één keer uitgeven. Als de schaarste afneemt, neemt de welvaart toe. **Welvaart in ruime zin** is de mate waarin je met je beschikbare middelen in je behoeften kunt voorzien. **Welvaart in enge zin** is het meten van je rijkdom door te kijken naar de koopkracht van je inkomen. Welvaart (rijkdom) en welzijn (geluk) zijn twee verschillende begrippen. **Welzijn** is de mate waarin je je gelukkig voelt. Bij het vak economie staat het begrip welvaart centraal.

1.6 Kopen en betalen

Zelfvoorziening betekent dat je zelf je goederen en diensten maakt waaraan je behoefte hebt. De meeste producten koop je bij de bedrijven. Producten die door de overheid worden geleverd heten **collectieve producten**. Ook de natuur levert goederen en diensten.

Als goederen tegen goederen worden geruild is er sprake van **directe ruil** of **ruil in natura**. Als geld gebruikt wordt als ruilmiddel is er sprake van indirecte ruil. Bij **indirecte ruil** worden producten geruild tegen geld en dat geld kun je weer gebruiken om andere producten te kopen. **Chartaal geld** bestaat uit munten en bankbiljetten (charta = wet). **Giraal geld** is het geld dat op betaalrekeningen en direct opvraagbare spaarrekeningen bij de banken staat. Geld wordt niet alleen gebruikt als ruilmiddel maar is ook **spaar-middel** en **rekeneenheid**.

Er bestaan verschillende betaalvormen. Aan de kassa kun je chartaal betalen, maar ook pinnen, met een creditcard afrekenen of contactloos met je telefoon betalen. Thuisbankieren is sterk toegenomen. Je betaalt je rekeningen met automatische incasso's en periodieke overboekingen, per telefoon of via het internet op je pc, tablet of telefoon. Van je bank ontvang je regelmatig een bank- of **rekeningafschrift**. Dit is een overzicht van alle bij- en afboekingen van de afgelopen periode. Als er geld op je bankrekening staat, heb je een positief saldo ofwel een **creditsaldo** (overschot). Als je rood staat, heb je een schuld aan de bank. Je hebt dan een negatief saldo ofwel een **debetsaldo** (tekort).